

ΑΠΟ ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΗΣ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ

Η ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΗ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ

Στὸ Παλαμῆδι. Μετὰ ἕνα μῆνα. Ἡ δίκη. Ἡ πρόταξις τοῦ Μάσσον. Ἡ ἀπόφασις. Ἡ ἡμέρα τῆς ἐκτελέσεως. Ἡ ἔψις τοῦ Νικηταίου. Ἡ ἀφορέα τοῦ Μαυρομιχαλί. Πῶς ἀντίκρισε τὸ θάνατον. Τὰ τελευταία του λόγια. «Βαράτε!...». Τί εἶπε ὁ Πετρόμπεης ὅταν ἔμαθε τὸ θάνατον τοῦ παιδιοῦ του, κτλ. κτλ.

ΦΟΥ, ὅπως γράφαμε στὸ περασιμένον φύλλο, κλειστήκε στὸ κάστρο τοῦ Παλαμῆδι ὁ Γιώργης Μαυρομιχαλῆς, ἔπειτα ἀπὸ τὸ φόνον τοῦ Κυβερνήτου Καποδίστρια, πέρασε ἕνας σωστός μῆνας ὡς πὺν νὰ γίνῃ ἡ δίκη του. Στὶς 8 Νοεμβρίου τέλος, ὁ Γιώργης Μαυρομιχαλῆς προσήχθη ἐνώπιον τοῦ εἰδικοῦ στρατοδικείου, ποὺ συστήθηκε στὴν πλατεία τοῦ Ἴτς Καλέ. Ὁ Ἴταλὸς γιαντὸς τοῦ Καποδίστρια Τζεζνίν, ποὺ τὰ εἶδε ὅλ' αὐτὰ μὲ τὰ μάτια του, δίνει στὸ βιβλίον του λεπτομερῆ ἀφήγησι τῆς δίκης καὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ καταδίκου, ἀπὸ τὴν ὁποία παίρνομε τὰ κατωτέρω:

Ὁ Σωστὸς Μάσσον, γραμματεὺς τοῦ ναυάρχου Κόκκων, εἶχε τὸ θάρρος ν' ἀναλάβῃ τὴν ὑπεράστασι τοῦ κατηγορουμένου. Μίλησε μάλιστα Ἑλληνικά, στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ καὶ ὑποστήριξε ὅτι, σύμφωνα μὲ τοὺς Ἑλληνικοὺς νόμους, τὸ στρατοδικεῖον δὲν ἔπρεπε ἄρμόδιον νὰ δικάζῃ τὸν κατηγορουμένο, ὁ ὁποῖος δὲν ἄνηκε πρὶν στὸ στρατό. Ἐπειὰ ἐπιμένον νὰ δικασθῇ ὁ Μαυρομιχαλῆς ἀπὸ τακτικὸ πολιτικὸ δικαστήριον. Ἄλλὰ τὸ δικαστήριον δὲν παραδέχθηκε τὴν πρότασι τοῦ Μάσσον καὶ καταδίκασε τὸν Μαυρομιχαλῆν σὲ θάνατον. Ἐπειτα ἀπὸ δύο ἡμέρας γίνηκε ἡ ἐκτέλεσις.

Τὴν ἡμέρα ἐκείνη τὸ λιμάνι τοῦ Ναυλίου ἦταν γεμάτον ἀπὸ ξένα πολεμικὰ καὶ ἀπὸ ἑλληνικὰ καράβια. Ἦ ἐκτέλεσι γίνηκε στὴ μεγάλη πλατεία ποὺ εἶνε μεταξὺ Ναυλίου καὶ τοῦ πρεσβυτερίου Πρώτου.

Στὴν πλατεία αὐτὴ περιεφέροντο διάφορα ἀξιοματικὰ, σ' ἕνα μέρος δὲ στεκόταν τὸ ἀπόσπασμα ποὺ θὰ τοιφεύει τὸν κατὰδικον Μαυρομιχαλῆν, τὸν Μπαζαδέ, ὅπως τὸν ἔλεγε ὁ λαός. Ὅλα τὰ γύρω κάστρα ἦσαν ἔτοιμα καὶ στὰ κανόνια σιγὰ ἐστράτευον εἰς περιβολήματα. Ἐτοιμα νὰ βάλουν φροτία εἰς πρῶτὴ διαταγῇ. Κάθε συνοικία ἐφρουροῦτο ἀπὸ στρατιωτῆς ὁπλισμένους, ἐπὶ πλέον δὲ περιεφροῦτο στὴν πόλιν καὶ τὸ ἱπλάκι. Ἀνατὴ φρουρὰ εἶχε τοποθετηθῆ ἐπίσης στὴν πόρτα τοῦ κάστρου, ποὺ πηγαίνει στὸ Ἄσραξ καὶ στὴν ἄλλη ποὺ φέρονε στὸ Παλαμῆδι.

Πλήθος λαοῦ ἀγυμύριζε τῆς πλαγῆς τοῦ βουνοῦ, ἀπὸ τὸ Παλαμῆδι ὡς κάτω. Ἦσαν σελομένη ἐκεῖ ἀνθρωποὶ ἀπ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα, μὲ διαφορτικὰς πολυχρομῆς ἐθνικισμοῦς.

Ὁ συγγραφεὺς τῆς περιγραφῆς αὐτῆς Τζεζνίν, προσέφηρε νὰ πληρώσῃ τὸν Ἴτς Καλέ, ὅπου ἀπὸ πολλὴν καιρὸ ἦταν φυλακισμένος ὁ πατέρας τοῦ Γιώργη Μαυρομιχαλῆ, ὁ περιφρῶς Πετρόμπεης Μαυρομιχαλῆς, κατὰ διαταγῇ τοῦ Καποδίστρια. Μιὰ ἀπὸ τῆς αἰτίες τοῦ φόνου τοῦ Κυβερνήτου, ἡ σπουδαιότερη, ἦταν καὶ ἡ φυλάξις τοῦ πατέρα τὸν Μαυρομιχαλῆον. Ὁ Τζεζνίν λοιπὸν ἤθελε νὰ πληρώσῃ στὸ Ἴτς Καλέ γιὰ νὰ μῆθῃ ἀν' ὁ Πετρόμπεης ἐγνωρίζῃ τὴν τραγικὴ τύχη ποὺ περιέμενε τὸ παιδί του. Ἄλλὰ στάθηκε ἀδύνατον νὰ τοῦ ἐπιτρέψουν οἱ ἀναρτήματα φρουρῶν νὰ πληρώσῃ.

Μιὰ τρομερὴ ὄχλοδὸς ἔβγαλε ἀπὸ τὸ πλήθος, ποὺ ἦταν σελομένη στὸ βουνὸν ἀπὸ τοὺς περῶνας καὶ καθιλάωρους, ποὺ ἦσαν στὴν πλατεία τῆς ἐκτελέσεως. Σάλλυγγες ἀνηχοῦσαν, τίματα χτυποῦσαν, θόρυβος κατανώδης βούλωνε. Σάφρον, ξεπλάθιμα παντοῦ σιωπῆ νεκρῇ. Ἐνώμει κανεὶς δὲ πρόσωπα καὶ τραγίματα νεκροῦθρον μὲ μὴς κάτω ἀπὸ κάποιον μαζακὶ ῥόδδον.

Ὁ Τζεζνίν κατάλαβε ὁμῶς τὴν αἰτία τῆς νεκρῆς αὐτῆς σιωπῆς καὶ τὸ αἶμα του πάγωσε. Κιτάξε ψηλά πρὸς τὸ Παλαμῆδι καὶ εἶδε τὸν Γιώργη Μαυρομιχαλῆ ποὺ καθάναν τὸ ἀπόκρονον βουνὸν μὲ βήμα γρήγορον καὶ λεθένωσκον. Σιγὰ του ἦταν ἕνας παπᾶς, ὁ ὁποῖος τὸν συνώδετε, περιφροῦντας τον. Ἀπολουθῶσαν ἀρετικὰ στρατιωτῆς. Ἐπέσερα τίματα χτυποῦσαν ὅταν ξεκίνησε ἀπ' τὸ Παλαμῆδι ὁ κατὰδικος καὶ ὁ ἦχος του ἦταν ἐξαιρετικῶς πένθιμος.

Ὅταν ἡ θλιβερὴ ποικτὴ περνούσε ἔξω ἀπὸ τὴ φυλακὴ τοῦ Ἴτς Καλέ, ὁ Γιώργης, ξερώντας ὅτι ἐκεῖ μέσα ἦταν ὁ πατέρας του κλεισμένος, σπαιμπίσε μὲ σοφῶν ἀξιοπρέπειαν καὶ μεγαλοχρῆ. Γύρισε πρὸς τὸ μέρος ποὺ ἦταν τὸ πατρικὸν κελλῖ, ἔβγαλε τρεῖς φορὲς τὸ φέρι του καὶ ὑποκλίθηκε μὲ σεβασμό. Ὅλα αὐτὰ γίνηκαν ἀστραφαί-

ως, ὥστε μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς, ὅτι ἡ συνωδεία δὲν σταμάτησε σχεδὸν διόλου. Ἦταν μιὰ τραγικὴ ἐπισηρὴ ποὺ συγγίγησε ὅπως τὴν παρακολούθησαν. Κι' αὐτὸς ὁ Τζεζνίν, ὁ ἀφοσιωμένος φίλος τοῦ Καποδίστρια, ἐμολογεῖ ὅτι αισθάνθηκε τὴν καρδίαν του νὰ σφίγγεται ἀπὸ φρίκη.

Ὅταν ἔφτασε στὸ κάτω μέρος τοῦ βουνοῦ, ὅπου ἦσαν σελομένης χιλιάδες κόσμου, ὁ κατὰδικος ἄρχισε νὰ χαρετὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ εὐγένειαν καὶ γαλήνη κατακλητικῇ. Πολλοὶ ἀπάντησαν στὸν χαρισμὸν του, πολλοὶ ὅμως ὄχι.

Ὅταν τέλος ἔφτασε στὴν πλατεία ὅπου θὰ γινόταν ἡ ἐκτέλεσις τῆς καταδίκης του, προχώρησε στὸ μέρος τὸ διορισμένον γιὰ νὰ τοποθετηθῇ, μὲ λεθένωσκον ἀδιαφορία, ποὺ εἶνε τὸ χαρακτηριστικὸν τὸν πηλητραφῶν. Καμμίαν συγγίρησι δὲν ἔωγαφροῦνταν τὸν πρόσωπο του. Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι πηλῆταν περῶντων.

Ὅταν ἀντίκρισε τὸ ἀπόσπασμα τὸν στρατιωτῶν ποὺ ἐμειλε νὰ τὸν τοιφεύσῃ, ὁ Γιώργης Μαυρομιχαλῆς ἐκάλεσε τὸν ἀξιωματικὸν ποὺ τὸν διοικούσε καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τῆ στους στρατιωτῆς του νὰ προσέβουν νὰ τὸν χιτυπῶνεν στὸ στήθος. Γιὰ ποὺ λόγῳ ἡ παρῶντῆς αὐτῆ; Μήπως δὲν ἤθελε ἡ σαρῆς νὰ τοῦ ἀλλοτρώσῃ τὸ πραγματικῶς ὄρατον λεθένωσκον πρόσωπο του; Ποιὸς ξέρει;...

Μὲ ψυχραιμίαν ἔβγαλε κατόπιν ὁ Μαυρομιχαλῆς τὸ ρούζο του καὶ τὸ φέρι του καὶ τὰ ἔδωσε στὸν κατὰ ποὺ τὸν συνώδετε, παρακαλοῦντας τον νὰ τὰ δώσῃ στὸ παιδί του καὶ νὰ τοῦ πῇ νὰ τὰ φυλάξῃ γ' ἀνάμνησι τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Ἐπειὰ ἔσφαξε τὸ χέρι τοῦ πατᾶ καὶ τὸν εὐχαριστήσε ποὺ τὸν συντρόφειε ὡς τὴν τελευταία στιγμῇ. Κι' ὄστερα προχώρησε ἕνα βῆμα ἔμπροσ, γονάτισε, ἔσπινε τὸ κεφάλιν του καὶ σταυροκατήθηκε. Προσευχῆθηκε μὲ τὰ χέρια του σταναρωμένα πάνω στὸ στήθος του καὶ ἔπειτα σταυροκατήθηκε πάλιν.

Σίχωσε κατόπιν τὰ μάτια ψηλά καὶ ἔμεινε λίγο, κατὰψῶνας τὸν οὐρανόν. Ἐπειτα γύρισε στὸ λαόν, ποὺ γέμισε τὴν πλατεία μέτρα σὲ ἀπόλητι σιωπῇ, καὶ μὲ φρονὴν γεμάτῃ σταθερότητα καὶ ψυχραιμίαν εἶπε:

— Ὁ Κωσταντῆς σκότισε τὸν Κυβερνήτην, ὅχι ἐγὼ! Πηθάνω ἄδικα γιὰ τὴν πατριδα! Κι' ἐσεὶ νὰ θυσαρῆθῃς γ' αὐτὴν! Πηθάνω ἄδικως, καὶ γι' αὐτὸ δὲν φοβάμαι τὸ θάνατον!

— Ἐπειτα γύρισε στους στρατιωτῆς ποὺ τὸν ἀντίφρονον ἔτοιμα μὲ τὰ τοιφεύματα στὸ χέρι γιὰ νὰ ἐκτελέσουν τὴν θλιβερὴν ἐντολήν του, καὶ μὲ τὸνο καὶ ἄθος πολεμικὸν τοὺς εἶπε:

— Βαράτε!...

Ἦταν ἡ τελευταία του λέξις. Οἱ στρατιωτῆς ὁπλοκῶσαν καὶ πυροβόλησαν. Ὅλες ἀνεξαρτέτως ἡ σαρῆς τὸν βόθρον στὸ στήθος. Οἱ πολεμιστῆς τοῦ Εἰκοσιένα ἤξεραν νὰ σκοπεύουν καλά καὶ οὔτε μιὰ σαρῆρα δὲν ξεκίνησε. Ὁ θάνατος ἐπῆλθε ἀκαριαίως, χωρὶς καμμίαν ἀγωνία, στὴ στιγμῇ. **

Ὅταν τελείωσε ἡ τραγωδία, ὁ Τζεζνίν πῆγε πάλιν στὴς φυλάξεις τοῦ Ἴτς Καλέ, γιὰ νὰ μῆθῃ ἀν' ὁ πατέρας τοῦ Γιώργη ἤξερε πρὸς τὸ θάνατον τοῦ γιου του. Πραγματικῶς, ὁ Πετρόμπεης, ὅταν ἄκουσε τῆς πάλυγγες καὶ τὰ τίματα, ἔπειτα δὲ τοὺς πυροβολισμοῦς, κατάλαβε ὅτι ἔφτασε ἡ σερηνὴ μέρα τοῦ παιδιοῦ του καὶ ἐφόρησε τὴν συνέναντι. Τοῦ ἀποκρίθηκαν ὅτι τοιφεύσαν τὸν Γιώργη, τὸ γιὸν του.

Ὁ Πετρόμπεης ἔσπινε τὸ κεφάλιν του καὶ μουμύρισε τὴν πατριδα:

— Ὁ,τι ἔκαμε, ἔλαβε!

Κι' ἐπιθήθηκε ἔπειτα εἰς σιωπῇ, τραβηγμένος σὲ μιὰ γωνία τῆς σκοτεινῆς, στενῆς φυλακῆς του.

Ἡ τρεῖς αὐτῆς λέξεις ἔμειναν ἀνεξήγητες στὸν Τζεζνίν, ὁ ὁποῖος, ὅπως λέει στὸ βιβλίον του, δὲν μπόρεσε νὰ ἔξηγησῇ ἂν ἦσαν ἑλαφρῆς.

«Ἐγὼ εἶμαι τῆς γνώμης, γράφει, ὅτι τὰ τρία αὐτὰ λόγια ἐγγῆναν ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν καρδίαν του, καὶ ὅτι τὰ εἶπε γιὰ νὰ ἀρροπήσῃ διανοῦσθαι τοὺς ἀγριεμένους ἐκείνους στρατιωτῆς ποὺ τὸν φρουροῦσαν καὶ ποὺ ἐκρούσαν μέσα τὸν μισὸς θάνατον ἐναντίον του».

Ἐτσι τελείωσε τὸ δράμα τῆς δολοφονίας τοῦ μεγάλου Κυβερνήτου.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑΣ

Ὁ Πετρόμπεης Μαυρομιχαλῆς